Solistički koncert

Špac, Emili

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:545157

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

THE ACADEMY OF ARTS AND CULTURE IN OSIJEK

Repository / Repozitorij:

Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek

zir.nsk.hr

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST

STUDIJ PJEVANJA

EMILI ŠPAC

SOLISTIČKI KONCERT

ZAVRŠNI RAD

MENTOR:

doc. art. Vlaho Ljutić

Osijek, 2021.

Sadržaj

Sažetak .....
Uvod 1
1. Giovanni Battista Bononcini: „Per la gloria d'adorarvi“ 2
1.1. Giovanni Battista Bononcini 2
1.2. Analiza arije „Per la gloria d'adorarvi“ 3
2. Georg Fridrich Händel: „Lascia la spina cogli la rosa“ 4
2.1. Georg Fridrich Händel 4
2.2. Analiza arije „Lascia la spina cogli la rosa“ 5
3. Johannes Brahms: „Kommt dir manchmal in den Sinn“ 6
3.1. Johannes Brahms 6
3.2. Zigeunerlieder op. 103 6
3.3. Analiza pjesme „Kommt dir manchmal in del Sinn“ 7
4. Richard Strauss: „Du meines Herzens Krönelein“ 8
4.1. Richard Strauss 8
4.2. Analiza pjesme „Du meines Herzens Krönelein“ 10
5. Mihail Ivanovič Glinka: „Не искушай меня без нужды“ 12
5.1. Mihail Ivanovič Glinka 12
5.2. Analiza pjesme „Не искушай меня без нужды“ 13
6. Aleksej Nikolajevič Verstovski: „Старый муж, грозный муж“ 14
6.1. Aleksej Nikolajevič Verstovski 14
6.2. Analiza pjesme „Старый муж, грозный муж“ 15
7. Sergej Vasiljevič Rahmanjinov: „Сумерки“ i „Сирень“ 16
7.1. Sergej Vasiljevič Rahmanjinov 16
7.3. Analiza pjesme „Сирень“ 18
8. Milan Prebanda: „Djevojka i momak“ 19
8.1. Milan Prebanda 19
8.2. Analiza pjesme „Djevojka i momak“ 20
9. Josip Hatze: „San“ 21
9.1. Josip Hatze 21
9.2. Analiza pjesme „San“ 22
10. Jakov Gotovac: „Pjesme čeznuća“, op. 21 23
10.1. Jakov Gotovac 23
10.2. Ciklus „Pjesme čeznuća, op. 21.“ 23
10.2.1. Analiza pjesme „Mornareva juba“ 23

10.2.2. Analiza pjesme „Žalba na zemlju“ 24
10.2.3. Analiza pjesme „S dragim u svijet“ 25
11. Wolfgang Amadeus Mozart: „Estinto è Idomeneo?... Tutte nel cor vi sento“ 27
11.1. Wolfgang Amadeus Mozart 27
11.2. Analiza arije „Tutte nel cor vi sento“ 28
11.2.1. Opera „Idomeneo, kralj Krete“ 28
12.1. Pietro Mascagni 32
12.2. Analiza arije „Son pochi fiori“ 32
12.2.1. Opera L'amico Fritz 32
12.2.2 Analiza arije 34
13. Zaključak 36
14. Literatura 37

Sažetak

Ovaj završni rad, koji nosi naziv Solistički koncert, obuhvaća biografije skladatelja, njihovo stvaralaštvo te analizu i prijevode djela koja će se izvesti.

Analizirat će se arija anticha, oratorijska arija, dvije operne arija te solo pjesme 19. i 20. stoljeća.

Ključne riječi: arija, solo pjesma, skladatelji

Summary

Final paper, under the name of Solo concert, encompasses biografies of various composers, their work, analysis and translations of the pieces which will be performed. Aria anticha, oratorical aria, two aria operas and solo songs of 19th and 20th century will be analyzed throughout the paper.

Keywords: aria, solo song, composers

Uvod

Ovaj pismeni rad, koji obuhvaća program solističkog koncerta, donosi pregled biografija skladatelja te analize i prijevode skladbi.

Program:

G. B. Bononcini: „Per la gloria d'adorarvi“

G. F. Händel: „Lascia la spina cogli la rosa“

J. Brahms: „Kommt dir manchmal in den Sinn“

R. Strauss: „Du meines Herzens Krönelein“

M. Glinka: „Не искушай меня без нужды“

A. Verstovski: „Старый муж, грозный муж“

S. Rahmanjinov: „Сумерки“

„Сирень“

M. Prebanda: „Djevojka i momak“

J. Hatze: „San“

J. Gotovac: Pjesme čeznuća, op. 21

W. A. Mozart: Opera Idomeneo, recitativ i arija Elettre: „Estinto è Idomeneo?... Tutte nel cor vi sento“

P. Mascagni: Opera L'Amico Fritz, arija Suzel: „Son pochi fiori“

1. Giovanni Battista Bononcini: „Per la gloria d'adorarvi“

1.1. Giovanni Battista Bononcini

Giovanni Battista Bononcini (1670. – 1747.) bio je talijanski skladatelj i violončelist. Svoja prva djela objavljuje s 15 godina, a sa 20 postaje poznat kao virtuoz na violončelu. Kao dvorski skladatelj djeluje u Bologni, Milanu, Rimu Veneciji, Berlinu, Parizu, Beču i Londonu.

„Plodan autor kantata, izazivao je divljenje zbog slatkoće svoje melodioznosti, harmonijske smjelosti te izražajna i patetična stila. Skladao kazališna djela s puno uravnoteženosti i osjećaja za mjeru s vještom uporabom tehničko-stilskih sredstava epohe. Autor oratorija, serenada, kratkih kazališnih komada, 250 kantata za glas solo, instrumentalne glazbe i vokalne crkvene glazbe. Hvalili su ga Padre Martini i Ch. Burney zbog sretnog spoja skladateljske djelatnosti i čelističke virtuoznosti.“[1]

[1] Bononcini, Giovanni. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 25. 5. 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=8688>.

1.2. Analiza arije „Per la gloria d'adorarvi“

Per la gloria d'adorarvi	Za slavu što sam te obožavao
Voglio amarvi, o luci care.	Želim te voljeti, o drage oči.
Amando penerò	U ljubavi ću patiti,
Ma sempre v'amerò	Ali, uvijek ću te voljeti
Sì, sì, nel mio penare.	Da, da, u svojoj patnji.
Penerò, v'amerò	Patit ću, voljet ću te
Luci care.	Drage oči.
Senza speme di diletto	Bez nade u zadovoljstvo
Vano affetto è sospirare	Uzaludna naklonost je uzdahnuti
Ma i vostri dolci rai	Ali tvoji slatki pogledi
Chi vagheggiar può mai	Tko im može odoljeti
E non, e non v'amare?	I ne, i ne voljeti ih
Penerò, v'amerò	Patit ću, voljet ću te
Luci care.	Drage oči.

„Per la gloria d'adorarvi “ je aria antica iz opere Griselda. Griselda je skladana u 3 čina. Libreto za Griseldu je napisan prema noveli iz Bocaccieva Dekamerona. Opera je premijerno izvedena u Londonu 1722. godine.

Arija je skladana u F-duru, u 3/4 mjeri. Oblik arije je dvodijelan. Tempo izvođenja je Andante (korakom umjereno). Dinamika se kreće od pianissima do fortissima te logično slijedi tijek fraza. Arija počinje uvodom u kojem se donosi glavna melodija. Instrumentalni dio je homofon i prati tijek melodijske linije.

Melodija je skokovita i skokovi se najčešće događaju unutar riječi zbog čega je vrlo važno obratiti pažnju na izjednačavanje registara te da se nota na koju se dolazi skokom ne naglašava. Arija je kondicijski zahtjevna jer traži stalnu fokusiranost na dah i frazu kako bi tekst ostao povezan unatoč skokovima koji se javljaju u melodiji. Iako su fraze skokovite potrebno je postići legato i mekane zapjeve tako da se posebnu pažnju obrati na izjednačavanje registara i na pravilan rad apoggia.

2. Georg Fridrich Händel: „Lascia la spina cogli la rosa“

2.1. Georg Fridrich Händel

Rodio se 1685. godine u Njemačkoj u gradu Halle. Glazbenu naobrazbu stekao je kod gradskog orguljaša Friedricha Wilhelma Zachowa koji ga je poučavao orgulje, čembalo i kompoziciju. Godine 1703. odlazi u Hamburg gdje djeluje kao orguljaš, violinist, čembalist i skladatelj u Operi te postiže uspjehe sa svojim opernim djelima Almira i Neron. U Hamburgu se upoznaje sa učenim teoretičarom, kritičarom, kompozitorom i pjevačem Johannom Matthesonom koji mu pomaže u svladavanju problematike muzičke umjetnosti kako navodi Andreis (1951). Händel potom odlazi u Italiju na studij vokalne glazbe te sklada nekoliko komornih kantata u talijanskom stilu (Lucrezia). „Uživljavanju u duh i stil talijanske muzike naročito je koristilo njegovo druženje s umjetničkim krugovima oko Akademije Arkadijaca (Pontificia Accademia degli Arcadi), koji je u Rimu okupio oko sebe kardinal Ottoboni. Članovi ovog prvenstveno literarnog umjetničkog društva bili su i muzičari B. Pasquini, A. Corelli i A. Scarlatti. U Rimu je Händel komponirao svoj prvi oratorij La Resurrezior, Djelo je izvedeno u palači markiza Ruspolija, pod Corellijevim ravnanjem. Uspjeh je bio velik, pa iste godine Händel piše novi talijanski oratorij „Il trionfo del tempo e del disinganno„ na tekst kardinala Panfilija .“ (Kovačević, 1973: 66) Händelov boravak u Napulju utječe na njegovo operno stvaralaštvo te počinje sa skladanjem svoje prve značajnije opere Agrippina koja 1709. godine u Veneciji postiže veliki uspjeh. Godine 1710. odlazi u London u kojem boravi do kraja života uz kraća izbivanja, a 1711. postiže golem uspjeh operom Rinaldo. Händel je skladao i mnoštvo orkestralnih djela (concerti grossi, concerti, suite), komorne glazbe (sonate, trio sonate) te glazbu za instrumente s tipkama. Jedno od njegovih najpoznatijih orkestralnih djela je orkestralna suita Glazba na vodi.

2.2. Analiza arije „Lascia la spina cogli la rosa“

Lascia la spina,	Pusti trn,
Cogli la rosa,	Uberi ružu;
Tu vai cercando	Idi tražiti
Il tuo dolor.	Svoju bol.
Canuta brina	Promukli mraz
Per mano ascosa	Skrivenom rukom
Giungerà quando	Doći će kad
Nol crede il cor.	Srce ne očekuje.

„Lascia la spina cogli la rosa“ arija je iz oratorija „Il trionfo del Tempo e del Disinganno.“ Oratorij je tijekom 50 godina praizveden u tri različite verzije. Prva verzija je ujedno i prvi Händelov oratorij i nosio je naziv „Il trionfo del Tempo e del Disinganno.“ Skladan je u dva dijela, a praizveden je 1707. godine na talijanskom jeziku. Druga verzija nosila je naziv „Il trionfo del Tempo e della Verità“, praizvedena je 1737. godine i proširena je na tri dijela. Treća i posljednja verzija praizvedena je 1757. godine, a libreto je napisan na engleskom jeziku. Oratorij je nosio naziv „The Triumph of Time and Truth.“

Melodiju arije „Lascia la spina, cogli la rosa“ Händel prvi put upotrebljava 1705. godine u trećem činu svoje opere Almira u obliku sarabande. Godine 1707. tu melodiju upotrebljava za ariju „Lascia la spina cogli la rosa“ za lik Piacere i javlja se u drugom dijelu oratorija „Il trifono del tempo e del Disinganno“. Godine 1711. istu melodiju upotrebljava u ariji „Lascia ch'io pianga“, koju pjeva lik Almirena u drugom činu opere Rinaldo. Tekst „Lascia la spina cogli la rosa“ koristi u svojoj operi „Giove in Argo“, ali s drugom melodijom.

Arija je skladana u F-duru u 3/2 mjeri i trodijelnog je oblika tj. aria da capo. Arija je tehnički zahtjevna zbog dugih fraza koje su isprekidane pauzama. Za vrijeme pauzi važno je držati vokalni instrument u elastičnoj napetosti kako ne bi došlo do opuštanja vokalnih organa i isprekidanosti fraza.

3. Johannes Brahms: „Kommt dir manchmal in den Sinn“

3.1. Johannes Brahms

Johannes Brahms njemački je skladatelj i pijanist rođen 1833. godine u Hamburgu. „Sin kontrabasista, rano se počeo iz životne nužde baviti sviranjem po gostionicama, davanjem poduke i aranžiranjem salonskih komada. Njegov talent rano su uočili ozbiljni glazbenici O. F. W. Cossel i E. Marxsen, koji su mu dali daljnju poduku. Brahms je kao dvadesetogodišnjak upoznao znamenitog violinista J. Joachima koji ga je preporučio i upoznao s Clarom i Robertom Schumannom. Schumannovom potporom (članci, tiskanje djela) Brahms postaje poznat te je kao nova nada njemačke glazbe djelovao u Düsseldorfu, Detmoldu, Göttingenu i Hamburgu. 1862. odlazi u Beč gdje ostaje do smrti.“[2]

„Brahms je tipološki u biti komorni kompozitor: zanemare li se neke iznimke, najveći dio njegova stvaralaštva tvore komorna djela u najužem smislu (duo-sonate, trija, kvarteti, kvinteti, seksteti, u klasičnim ili modificiranim sastavima), znatan dio klavirskih komada pripada vrsti intimnih minijatura kojima ne pristaje velika koncertna dvorana, a isto vrijedi za opsežan opus vokalne lirike, koja izborom tekstova i melodijskim duktusom sugerira suzdržanost (za razliku od većine Straussovih i Wolfovih pjesama, kojima je svojstvena patetična gesta); i naposljetku čak je i Brahmsova orkestralna glazba u mnogome bliža suptilnom polifonijskom slogu komornih djela nego koncepciji velikih, snažnih zvukovnih ploha kakve su znakovite za Liszta, Brucknera, mladog Straussa, to jest za Brahmsu suvremene tvorevine.“ (Žmegač, 2009: 496)

3.2. Zigeunerlieder op. 103

Zigeunerlieder op. 103 (Ciganski napjevi) ciklus je od 11 popijevaka koje su skladane za četiri glasa i klavir, ali prvih sedam skladbi i jedanaestu Brahms je također aranžirao za solo glas i klavir.

Opus se prvi puta izveo 1888. godine u koncertnoj dvorani u Berlinu i postigao je veliki uspjeh unatoč nezadovoljstvu Brahmsa koji je opus namijenio izvođenju kvarteta u salonima.

[2] Brahms, Johannes. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 23. 5. 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=9206>.

3.3. Analiza pjesme „Kommt dir manchmal in del Sinn“

Kommt dir manchmal in den Sinn, mein süßes Lieb, Was du einst mit heil'ge Eide mir gelobt?	Ponekad mi padne na pamet, moja slatka ljubavi, Ono što si mi se jednom zavjetovao svetom zakletvom?
Täusch mich nicht, verlaß mich nicht, Du weißt nicht, wie lieb ich dich hab, Lieb du mich, wie ich dich, Dann strömt Gottes Huld auf dich herab!	Ne zavaravaj me, ne ostavljaj me, Ne znaš koliko te volim, Voliš li me kao što ja volim tebe Tada će se Božja milost sliti na tebe!

„Kommt dir manchmall in den Sinn“ sedma je skladba u zbirci popijevaka Zigeunerlieder op. 103 (Ciganski napjevi). Pjesma je originalno pisana u Es-duru u 2/4 mjeri i tempo je Andantino (pokretljivo) dok je način izvođenja grazioso (dražesno). Skladba je varirano strofna i dvodijelnog je oblika. Melodijska linija je vrlo pjevna te je klavirska pratnja harmonijski podržava. Kroz cijelu skladbu proteže se punktirani ritam osminke s točkom, a melodija se uglavnom kreće postepeno.

Skladba je skladana u dugim frazama kod kojih je važno zadržati pokretljivost glasa i postići lakoću izvođenja. Obje strofe se ponavljaju dva puta sa sličnom ili identičnom melodijom stoga je važno da se strofe ne izvode oba puta identično kako skladba ne bi postala zamorna slušatelju. U skladbi se javlja konstrast između prvog dijela koji je intiman i u kojem se pjesnik prisjeća svoje ljubavi koja mu se obećala te drugog dijela u kojem dolazi do kulminacije, koji je strastven i iznosi pjesnikove unutarnje nemire i patnju jer ne želi biti ostavljen.

4. Richard Strauss: „Du meines Herzens Krönelein“

4.1. Richard Strauss

Richard Strauss bio je njemački skladatelj i dirigent rođen u Münchenu 1864. godine. Dolazi iz glazbene obitelji te je kao dječak privatno učio kompoziciju, klavir i violinu, a već sa šest godina sklada kraće glasovirske skladbe. U dirigiranje su ga uveli očevi znanci no iako je učio nesustavno to mu je nije bila prepreka da postane jedan od najvećih dirigenata epohe kako navodi Žmegač. (2009: 621). Na preporuku Hansa von Bülowa postaje kapelnikom dvorskog orkestra u Meiningenu 1885. godine i stupa u neposredan doticaj s orkestrom, instrumentom koji je za kratko vrijeme virtuozno svladao i koji je postao najvećim tumačem njegova genija kako navodi Andreis. (1942: 413) Nakon toga pet godina boravi u Weimaru gdje je bio ravnatelj opere i dirigent simfonijskih orkestara, a godine 1908. Strauss postaje ravnateljem Berlinske dvorske opere te ostvaruje jedan od vrhunaca karijere. Nakon Prvog svjetskog rata prelazi u bečku Operu sve do 1924. godine, a potom se vraća u München. Umire 1949. godine u Garmisch – Partenkirchenu.

„Međunarodni dirigentski uspjeh, poglavito na području opere, te skladateljska afirmacija simfonijskim pjesmama nastalima 1890-ih omogućili su mu da se, kao vodeći njemački skladatelj nakon R. Wagnera, ponajprije posveti skladanju velikoga broja opera. Svojim umjetničkim kredom Strauss se udaljio od metafizičkih poetika Wagnera i G. Mahlera, te ga, uz snažno izvanglazbeno nadahnuće, ponajprije obilježava sklonost vitalizmu baštinjenom od F. Nietzschea i autobiografičnosti na granici samoironije. Nakon ranih komornih i orkestralnih skladbi pod utjecajem J. Brahmsa i solo pjesama (koje je skladao cijeli život), Strauss je osobito obilježio formu simfonijske pjesme u djelima Don Juan (1888), Smrt i preobraženje (Tod und Verklärung, 1889), Vragolije Tilla Eulenspiegela (Till Eulenspiegel’s Lustige Streiche, 1895) i Don Quixote (1897). Te skladbe odlikuje slobodna obradba forme vođena izvanglazbenim programom, složene harmonije i, kao najvažnije i najdalekosežnije, briljantan instrumentacijski tretman velikoga simfonijskog orkestra. Samosvojnost u žanru opere stekao je djelima Salome (1905) i Elektra (1909), koja su libretističkim zalaženjem u ekstremna psihička stanja te izrazito disonantno obilježenim harmonijskim jezikom dospjela do ruba tonalitetnosti i artikulirala glazbeni ekspresionizam. Zbog toga se općenito smatra da je zaokretom u neoklasicizam i eklekticizam u sljedećoj operi, Kavaliru s ružom (Der

Rosenkavalier, 1911), smještenoj u galantni Beč XVIII. stoljeća, otpočelo neujednačeno razdoblje Straussova stvaralaštva, u kojem nije dao ništa skladateljski novo, poprimajući postupno anakronistička obilježja.“ [3]

Pred kraj života vraća se skladanju komornih i instrumentalnih djela te tada nastaju Metamorfoze za 23 gudaća instrumenta.

[3] Strauss, Richard. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020.. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=58361>. pristupljeno 31. 5. 2021.

4.2. Analiza pjesme „Du meines Herzens Krönelein“

Du meines Herzens Krönelein,	Ti kruniš moje srce,
du bist von lautrem Golde,	Ti si od čistog zlata,
Wenn andere daneben sein,	Kada drugi griješe,
dann bist du noch viel holde.	Onda ste još uvijek dražesni.
Die andern tun so gern gescheut,	Ostali su skloni zazirati,
du bist gar sanft und stille;	vrlo si nježan i tih;
Daß jedes Herz sich dein erfreut,	Da se svako srce raduje tvom,
dein Glück ist's, nicht dein Wille.	To je tvoja sreća, ne tvoja volja.
Die andern suchen Lieb und Gunst	Ostali traže ljubav i naklonost
mit tausend falschen Worten,	S tisuću pogrešnih riječi,
Du ohne Mund- und Augen-Kunst,	Ti bez umjetnosti usta i oka,
bist wert an allen Orten.	Vrijediš svugdje.
Du bist als wie die Ros' im Wald,	Ti si poput ruža u šumi,
sie weiß nichts von ihrer Blüte,	Koja ne zna ništa o svom cvatu,
Doch jedem, der vorüberwallt,	Ali svi koji prolaze mimo,
erfreut sie das Gemüte.	Oduševljava njihov um.

„Du meines Herzens Krönelein“ druga je skladba po redu u ciklusu Schlichte Weisen, op. 21. Opus je nastao 1889./1890. godine na tekstove Felixa Dahna i sastoji se od 5 pjesama.

Skladba je skladana u 2/4 mjeri, a tempo je Andante (korakom umjereno). Skladba je u Ges–duru. Prokomponirana je i dvodijelnog je oblika. U klavirskoj dionici javlja se akordička pratnja koja prati tijek melodijske linije. Dinamika je kontrastna. Za melodjsku liniju je karakterističan motiv silaznog rastavljenog trozvuka Ges–dura koji se pojavljuje nekoliko puta.

Skladba je tehnički zahtjevna zbog velikog opsega, skokova i stalnih modulacija. Kvalitetnim appoggiom potrebno je osigurati mekano vođenu frazu i zapjev te tehnički ispravno

postavljen piano ton u visokom registru koji se u skladbi često pojavljuje. Fraze su duge i sa skokovima koji moraju biti u legatu.

5. Mihail Ivanovič Glinka: „Не искушай меня без нужды“

5.1. Mihail Ivanovič Glinka

Mihail Ivanovič Glinka bio je ruski skladatelj rođen 1804. godine u Novospaskoe kraj Smolenska i tamo je živio okružen narodnom glazbom. Glazba ga je počela interesirati već sa deset godina kada je čuo privatni orkestar svojeg strica kod kojega je upoznao niz djela zapadnoeuropskih skladatelja. Glazbenu naobrazbu je započeo u Sankt Peterburgu na Glavnom pedagoškom institutu gdje se ističe kao talentirani pijanist i kompozitor. Glinka je osjetljivog zdravlja te 1823. godine boravi na Kavkazu radi oporavka, a utjecaj koji je kod njega ostavila narodna glazba prikavkavskih krajeva odražava se na njegovo daljnje stvaralaštvo. Nakon toga se vraća kući gdje surađuje sa stričevim orkestrom i stvara prva orkestralna djela. Potom odlazi u Petrograd gdje uči teoriju i pjevanje. U tom razdoblju nastaju njegove romanse Ne iskušavaj i Jadni pjevač. Nepovoljne kulturne i političke prilike nagnale su Glinku da otputuje u Italiju gdje se upoznaje sa talijanskom operom i vokalnom tehnikom belcanta te u Berlin gdje nadopunjuje svoje znanje iz glazbene teorije. Po povratku u Rusiju, Glinka sklada prvu rusku nacionalnu operu Ivan Susanjin čiji je naziv po želji cara Nikolaja 1. nazvana Život za cara, a praizvedena je 1836. godine. Već 1842. godine prema Puškinovoj poemi Glinka sklada svoju drugu operu Ruslan i Ljudmila. Ostatak života Glinka provodi putujući u Pariz te potom u Španjolsku gdje proučava španjolsku folklornu glazbu. Godine 1856. odlazi u Berlin gdje živi do svoje smrti.

„Svojim dvjema operama Glinka nije utemeljio samo rusku nacionalnu operu, već je inaugurirao dvije temeljne vrste ruske opere XIX. st.: s Ivanom Susanjinom epsko-herojsku s naglašenim domoljubnim elementima i s Ruslanom i Ljudmilom operu bajku. U orkestralnim djelima Glinka je očitovao zavidno poznavanje instrumentacije, a u popijevkama izvornu melodijsku invenciju i glazbenu karakterizaciju teksta. Drži se prvim klasikom ruske romance i utemeljiteljem ruske komorne glazbe.“[4]

[4] Glinka, Mihail Ivanovič. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 21. 5. 2021

5.2. Analiza pjesme „Не искушай меня без нужды“

Не искушай меня без нужды	Ne iskušavaj me bez potrebe
Возвратом нежности твоей!	Povratom nježnosti tvoje!
Разочарованному чужды	Razočaranom strancu
Все обольщенья прежних дней.	Sve iluzije prošlih dana
Уж я не верю увереньям,	Zaista ne vjerujem uvjeravanjima,
Уж я не верую в любовь	Zaista ne vjerujem u ljubav
И не могу предаться вновь	I ne mogu predati se ponovno
Раз изменившим сновиденьям.	Jednom iznevjerenim snovima
Слепой тоски моей не множ	Slijepu bol moju ne povećavaj
Не заводи о прежнем слова	Ne započinji o prošlosti
И, друг заботливый, больного	I, druže moj, bolesnika
В его дремоте не тревожь!	U njegovom drijemežu ne uznemiravaj!
Я сплю, мне сладко усыпленье,	Spavam, slatko mi je uspavljivanje,
Забудь бывалые мечты!	Zaboravi stare snove!
В душе моей одно волненье	U mojoj duši samo uznemirenje
А не любовь пробудишь ты.	A ne ljubav probudiš ti.

Solo pjesma skladana je u a–molu u 4/4 mjeri u dvodijelnom obliku. Skladba je strofna, a započinje uvodom u kojem se početni motiv iz klavirske dionice kasnije javlja u vokalnoj dionici kao početak druge fraze. Uvod i završetak skladbe su identični. Tempo izvođenja je Moderato (umjereno) te se cijela skladba izvodi piano. Melodijska linija je pjevna i kreće se u opsegu od male none.

Kako bi skladba tehnički i interpretativno bila dobro izvedena, važna je artikulacija teksta koji treba biti precizno izgovoren, ali u legatu. Melodija je pjevna i kreće se postepeno, bez većih skokova. U skladbi je potrebno izjednačiti registre te zadržati aktivan appoggio i na dubljim registrima kako bi se kasnije mogli izvesti vrhunci na kraju strofa.

6. Aleksej Nikolajevič Verstovski: „Старый муж, грозный муж“

6.1. Aleksej Nikolajevič Verstovski

Aleksej Nikolajevič Verstovski bio je ruski skladatelj i pijanist rođen 1799. godine u Seliverstovom. Studirao je na Institutu Peterburškog inženjerskog fakulteta do 1817. Također je pohađao satove klavira, violine, kompozicije i teorije. Njegova važnost kao skladatelja leži u činjenici da je prije M. Glinke bio glavni predstavnik ruske opere. Njegove opere, u kojima je miješao popularne utjecaje i ruski nacionalistički karakter, dobivajući glazbeni jezik velike učinkovitosti i sjaja, postigle su veliki uspjeh. Sa dvadeset godina proslavio se operom vaudeville „Bakina papiga“. U istom stilu sklada još tridesetak skladbi. Od opera je važno spomenuti Pana Tvardovskog, Askoldov grob (njegova najpoznatija i najuspješnija opera) i Gromoboj. Autor je i velikog broja dramskih pjesama i balada te deset kantata. Godine 1825. bio je imenovan inspektorom muzike u Moskvi te je time bio zadužen i za carska kazališta Boljšoj i Maly gdje je kontrolirao cijeli repertoar od i događanja od 1830. do 1860.

Opere od Verstovskog pale su u zaborav pojavom Glinkine epohe.

6.2. Analiza pjesme „Старый муж, грозный муж“

Старый муж, грозный муж,	Stari muž, grozni muž
Режь меня, жги меня:	Reži me, zapali me
Я тверда, не боюсь	Ja sam tvrđa i ne bojim se
Ни нока, ни огня.	Ni noža ni vatre.
Ненавижу тебя,	Mrzim te,
Презираю тебя,	Prezirem te,
Я другого люблю,	Ja volim drugoga,
Умираю любя.	Umirem od ljubavi.
Он свежее весны	On je svježiji od proljeća
Жарче летнего дня;	On je topliji od ljetnog dana
Как он молод и смел	Kako je mlad i hrabar
Как он любит меня!	I mnogo me voli!
Как ласкала его	Kako sam ga milovala
Я в ночной тишине!	U tišini noći!
Как смеялись тогда	Kako smo se smijali tada
Мы твоей седине!	Tvojoj sijedoj kosi!

Solo pjesma „Старый муж“ skladana je u g-molu u 2/4 mjeri. Pjesma je varirano strofna i ima dvodijelni oblik. Klavirska pratnja je akordička i prati tijek glavne melodije. Tempo u prve dvije i u posljednjoj strofi je Vivace (živahno) dok se u trećoj kitici javlja un poco meno mosso (malo manje pokretno) što se može povezati sa tekstom jer u prve dvije strofe govori o starom mužu, a u trećoj opisuje ljubavnika te melodija zvuči sanjarski dok se u posljednjoj prisjeća kako joj je bilo sa ljubavnikom i kako su se smijali njenom starom mužu.

Tijekom cijele skladbe javljaju se dinamički kontrasti i veliki skokovi zbog čega je potrebno dobra kontrola appoggia te izjednačavanje prijelaza između registara kako fraze ne bi bile rascjepkane. Skladba govori o starom mužu kojeg djevojka prezire i vara sa mlađim muškarcem. Tekst i skladba su narodnog karaktera.

7. Sergej Vasiljevič Rahmanjinov: „Сумерки“ i „Сирень“

7.1. Sergej Vasiljevič Rahmanjinov

Sergej Vasiljevič Rahmanjinov bio je ruski pijanist, skladatelj i dirigent. Glasovir je prvo učio na Petrogradskom, a potom na Moskovskom konzervatoriju. Na Moskovskom konzervatoriju je učio i kompoziciju. Pijanističku karijeru započinje 1892. godine, a 1897. debitira kao dirigent u Moskvi. Prvo inozemno gostovanje Rhamanjinova kao pijanista, skladatelja i dirigenta bilo je u Londonu na koncertu Filharmonijskog društva. Djelovao je kao dirigent Boljšoj teatra te je posebnu pozornost pridavao izvođenju ruskog opernog repertoara. Nakon turneje u SAD-u vraća se u Rusiju 1910. godine te vodi Filharmonijske koncerte te surađuje u Ruskom glazbenom društvu i Ruskom glazbenom izdavačkom poduzeću i priređuje koncerte po Rusiji i europskim središtima. Nakon Listopadske revolucije napušta Rusiju i živi u skandinavskim zemljama te u Parizu. Godine 1918. seli se u SAD gdje je ostvario karijeru pijanističkog virtuoza. Umire 1943. godine u SAD-u.

„Pijanist i dirigent izvanredne sposobnosti glazbenog memoriranja, Rahmanjinov je inzistirao na tehnički krajnje dorađenoj i izražajno suptilnoj interpretaciji. Njegov skladateljski opus od stotinjak djela zasnovan je na romantičkoj tradiciji, izrazito lirskog obilježja, a najuspjelija su djela iz područja glasovirske glazbe i solo popijevke. Drugi (1900–01) i Treći klavirski koncert (1909), te Rapsodija na Paganinijevu temu (1934) među najpopularnijim su i najčešće izvođenim djelima glasovirskoga koncertantnog repertoara.“[5]

[5] Rahmanjinov, Sergej Vasiljevič. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 29. 5. 2021.

7.2. Analiza pjesme „Сумерки“

Она задумалась. Одна, перед окном Склонясь, она сидит и в сумраке ночном Мерцает долгий взор; а в синеве безбрежной Темнеющих небес, роняя лучь свой нежный,	Ona se zamislila. Sama, pred prozorom Saginjući se, ona sjedi u polutami noćnoj Treperi dugi pogled; a u plavetnilu beskrajnom Tamnih nebesa, ispuštajući zraku svoju nježnu
Восходят звездочки безшумною т олпой; И кажется, что там какой-то светлый рой Таинственно парит и, словно восхищенный, Трепещет над её головкою склоненной.	Uzdižu se zvjezdice bešumnim mnoštvom; I čini se, da tamo nekakav svijetli roj Tajanstveno lebdi i, kao da je ushićen, Drhti iznad njene glavice sagnute.

„Сумерки“ je treća skladba iz opusa 21. skladanog 1900.-1902. godine. Skladba je prokomponiranog oblika. Tempo je Lento (sporo). Skladba modulira iz e-mola u istoimeni E-dur. Mjera je 4/4, ali na samom kraju u posljednja dva sloga zadnje riječi dolazi do promjene u 3/4. U skladbi se javlja poliritmija između klavirske pratnje i melodije. U klavirskoj pratnji se javlja ritam triole dok glas pjeva u ritmu osminki. Dinamika se postepeno kreće od pianissima do mezzo forte.

Melodijska linija je velikog opsega i vrlo je pjevna. Pratnja je skladana kao zasebni dio i ne prati liniju glavne melodije već ima svoj tijek zbog čega je izvođenje skladbe vrlo zahtjevno. Važno je izdržavanje dugih fraza te je potrebno misliti unaprijed za svaku iduću frazu i ne opustiti se na pauzama već se pripremiti na ono što slijedi, a pogotovo za frazu „И кажется, что там какой-то светлый рой Таинственно парит“ (I čini se, da tamo nekakav svijetli roj, tajanstveno lebdi) u kojoj rastavljenim akordom dolazimo do vrhunca skladbe.

7.3. Analiza pjesme „Сирень“

По утру, на заре,	Ujutro, zorom
По росистой траве,	Po rosnoj travi
Я пойду свежим утром дышать;	Ići ću svježinu jutra disati
И в душистую тень,	I u mirisnu hladovinu,
Где теснится сирень,	Gdje se tiskaju jorgovani
Я пойду своё счастье искать...	Ići ću svoju sreću tražiti….
В жизни счастье одно	U životu je sreća jedina
Мне найти суждено,	Koju mi je tražit suđeno,
И то счастье в сирени живёт;	I ta sreća u jorgovanu živi;
На зелёных ветвях,	Na zelenim granama
На душистых кистях	Na mirisnim resicama
Моё бедное счастье цветёт...	Moja bijedna sreća cvjeta…

„Сирень“ je peta skladba u opusu 21. Skladana je u As-duru u 9/4 mjeri. Skladba je prokomponiranog oblika. U klavirskoj pratnji, u desnoj ruci, kroz cijelu skladbu ponavlja se isti ritmički obrazac u osminkama. Oznake za način izvođenja (sempre tranquillo, un poco tenuto, tenuto), tempo (Allegretto, Rallentando, a tempo) i dinamiku ukazuju nam na pregršt agogike.

Kao i kod „Сумерки“ pratnja je skladana kao zasebni dio te ne prati liniju vokalne dionice. Kod ove skladbe fraze su nešto kraće, ali također trebaju biti u legatu. U skladbi se javljaju duge pauze prilikom kojih je potrebno pripremiti se za fraze koje dolaze. Melodija je skokovita i velikog opsega stoga je važno izjednačavanje na prijelazima registara. Sadržaj teksta je slikovito prikazan, a tome pridonosi i melodijska linija koja se javlja u klaviru.

8. Milan Prebanda: „Djevojka i momak“

8.1. Milan Prebanda

Milan Prebanda bio je kompozitor, dirigent i pedagog rođen u Šibeniku 1907. godine. Studirao je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu na odsjeku za solo pjevanje u klasi Lava Vrbanića te kompoziciju u klasi Franje Dugana. Nedugo nakon Drugog svjetskog rata počinje raditi kao dirigent u Narodnom kazalištu u Sarajevu te kao profesor pjevanja i glazbene teorije u Srednjoj glazbenoj školi. Umire u Sarajevu 1979. godine.

U njegovom glazbenom opusu najviše prevladavaju solo pjesme kojih je napisao oko 25. Kako navodi Todorović (2015.) „Po svom umetničkom opredeljenju, Prebanda je dosledni pristalica nacionalnog smera koji je bio dominantan u hrvatskoj muzici između dva svetska rata. U tom smislu, njegov kompozicioni stil najbliži je muzičkom jeziku Jakova Gotovca. Većina pesama je ljubavnog sadržaja što je glavna odlika sevdalinki[6].“

[6] Sevdalinka – lirska pjesma bosanskih muslimana koja se kao glazbeni žanr razvija u drugoj polovici 19. i početkom 20. stoljeća

8.2. Analiza pjesme „Djevojka i momak“

Djevojka se po livadi šeće,
Bere krasno mirisavo cvijeće:
Rujne ruže, ljubičice male,
Što se krišom između trna plave:

Putem ide neženjeno momče.
Pomoz' Bože,
Ljepoto djevojko!

Oj, bora ti, djevojčice,
Što to bereš o livadi,
Kitne rujne ruže i ljubice sitne?

Pusti ruže, djevojčice pusti,
Ljepše tvoje rumeni se lice,
Pusti, zlato, ljubičice male,
U tebe su ljepše oči plave.

Skladba je skladana u a-molu, u 2/4 mjeri. Oblik pjesme je trodijelan. U prvom i trećem dijelu tempo je Moderato (umjereno) dok u drugom dijelu dolazi do promjene tempa u Allegretto. Klavir prati melodiju i nadopunjuje ju akordički. Melodija prve i treće strofe pisana je u nizovima silaznih akorada a-mola.

Kod ove skladbe bitno je težiti povezanosti fraze kako zbog rastavljenih akorada ne bi postala rascjepkana. Skladba je narodnog karaktera.

9. Josip Hatze: „San“

9.1. Josip Hatze

Josip Hatze bio je hrvatski skladatelj, dirigent i glazbeni pedagog rođen u Splitu 1879. godine. Studij kompozicije završava na Konzervatoriju „Gioachino Rossini“ u Pesaru u klasi P. Mascagnija. U Splitu djeluje kao zborovođa pjevačkih društava „Zvonimir“ i „Guslar“ te je nastavnik u Srednjoj tehničkoj školi. Za vrijeme Drugog svijetskog rata nakon evakuacije srednjedalmatinskih otoka bježi u El Shatt gdje osniva i vodi mješoviti zbor te je u 17 mjeseci izbjeglištva održao više od 150 koncerata nakon čega se ponovno vraća u Split.

„Već u prvim Hatzeovima solo-pjesmama, još prije njegova studija u Italiji, mogu se zapazitiglavna obilježja njegova budućeg kompozitorskog stila. To su neusiljen melodički izraz i lirsko raspoloženje. Dodir s talijanskom muzikom, u kojoj na prijelazu u 20. st. prevladava veristička opera, samo je potencirao Hatzeove predispozicije. Melodija, odraz i lirskih i dramatskih unutrašnjih zbivanja u čovjeku, kod njega je jedino izražajno sredstvo kojem podređuje sve ostale elemente muzičke ekspresije. Zbog toga su Hatzeu bili najbliži vokalno i vokalno-instrumentalni oblici, pjesme, zborovi, kantate, opere i dr. Svoja najviša umjetnička dostignuća ostvario je H. na području solo pjesama.“ (Leksikon Jugoslavenske muzike: 307,308) Hatze je također napisao opere Povratak te Adel i Mara, a pisao je i kantate (Noć na Uni, Exodus,…)

9.2. Analiza pjesme „San“

Ispod jedne krasne palme,
dušo moja, spavala si.
Za uzglavlje bile su ti
raspuštene plave vlasi.
Oko tebe leptiri su
šar'no milo polijetali.
Paoma ti sjenu dala
da te sunce ne opali.

Stajao sam pokraj tebe
cjeliv'o ti milo lice.
a na mene ljubomorne
navalile leptirice.

Ali borba ljubomorna
otresla im krila lahka.
Cjelivah te, Bože mili,
Kako divan san je varka.

Skladba je pisana D-duru, u 6/8 mjeri. Tempo izvođenja je Allegretto tranquillo (ne odviše brzo, mirno). Skladba počinje uvodom koji traje dva takta. U klavirskoj pratnji se kroz cijelu skladbu proteže isti melodijski i ritmički obrazac. Skladba je varirano strofna, a oblik je dvodijelan. Skladba nije jednolična već se u njoj stalno izmjenjuju tempa, dinamika te agogičke oznake što izvođaču daje određenu slobodu u interpretaciji.

Melodijska linija je vrlo pjevna, ali i zahtjevna zbog količine teksta, vrhunaca i velikog opsega. Zbog većeg broja konsonanata koji se javljaju u hrvatskom jeziku, potrebna je dobra artikulacija teksta koja ne smije utjecati na legato frazu. Melodija je izražajna i prenosi lirsko raspoloženje.

10. Jakov Gotovac: „Pjesme čeznuća“, op. 21

10.1. Jakov Gotovac

Jakov Gotovac bio je hrvatski kompozitor i dirigent rođen 1895. godine u Splitu. Školovao se u Splitu i Beču. Godine 1922. organizira orkestralnu i zborsku sekciju Filharmonijskog društva u Šibeniku. U Zagrebu djeluje kao operni dirigent, a vodio je i pjevačka društva Mladost i Jug. Gotovac je smatran jednim od najistaknutijih umjetnika hrvatske glazbe u prvoj polovici 20. stoljeća. U prvom stvaralačkom razdoblju piše pretežno vokalna djela, a u drugom se više posvećuje operi i piše svoje najpoznatije djelo, operu „Ero s onoga svijeta“. Gotovac je za svoja djela najviše uzimao narodne tekstove te je skladatelj izrazito nacionalnog smjera.

10.2. Ciklus „Pjesme čeznuća, op. 21.“

Ciklus „Pjesme čeznuća“, op. 21 Jakov Gotovac skladao je 1939. godine. Ciklus je originalno skladan za sopran i komorni orkestar. Skladbe su skladane na riječi narodnih pjesama. Prva skladba je „Mornareva juba“ koja govori o čeznuću za dragim. Druga skladba je „Žalba na zemlju“ te zvuči poput naricaljke. Treća, a ujedno i posljednja skladba je „S dragim u svijet“ u kojoj djevojka iščekuje svoga dragog.

10.2.1. Analiza pjesme „Mornareva juba“

Oj, sokole, moj sokole,
Ne vij mi se nada dvore, ne budi mi dragog moga,
Trudan mi je i umoran!

Kada mi se on probudi, molit ću ga moj sokole,
Da me sobom na put vodi.
Obdan ću mu za mornara, a u noći za ljubovcu.

Ako njega veslo izda, evo moja desna ruka,
Ako li ga jidro izda, evo moja bila skuta,

Ako li ga konop izda evo moje žute kose,
Ako li ga jambor izda evo moga vitna struka.

Oj sokole, moj sokole,
Ne budi mi dragog mog!

„Mornareva juba“ je prva skladba u ciklusu „Pjesme ćeznuća“. Skladba je u A-duru i u njoj se javljaju promjene mjera (3/4, 2/4, 4/4 mjera). Skladba je prokomponirana. Tempo izvođenja je Andante appassionato (umjereno, zanosno).

U skladbi se javlja mnogo artikulacijskih oznaka no unatoč njima fraze trebaju biti povezane. U skladbi se dinamika postupno gradira što pridonosi napetosti i dramatičnosti. Skladba je tehnički vrlo zahtjevna zbog promjena mjera, mnoštva naglasaka koji ne smiju rascjepkati fraze već sam naglasiti pojedine slogove te zbog velikog raspona zbog čega je potrebno postići sabranost tona i ujednačenost registara.

10.2.2. Analiza pjesme „Žalba na zemlju“

Crna zemljo, žao mi je na te,
Jer mi uze majku i babajka,
Pak mi uze brata, milu seju,
A najposli moga milog dragog.

Sve bi mlada lako prigorila,
Prigorila majku i babajka,
I ko tome brata, milu seju,
Samo da si dragog ostavila,
Koga jadna ja pribolit neću.

Crna, crna zemljo,
Crna zemljo, žao mi je na te!

Žalba na zemlju je skladana u fis-molu. Skladba je prokomponirana, a tempo je Lento Lugubre (sporo, žalosno). U ovoj skladbi također dolazi do promjena mjera (4/4, 5/4, 3/4). Skladba se svojom dramatičnošću može mjeriti sa opernim arijama. Obiluje dugim povezanim frazama kojima se postepeno stvara napetost te u posljednjem dijelu kulminira i dolazi do vrhunca. Pjesma je ustvari tužaljka djevojke za izgubljenim dragim.

10.2.3. Analiza pjesme „S dragim u svijet“

Kad će ono vrijeme doći, da se dragi sastanemo,
Sastanemo, milujemo u zelenoj mojoj bašti?
Ti se stvori zelenborom, ja ću dragi, rumenružom,
Da se oko tebe vijem kao svila oko smilja.

Teško onom ko uzdiše, kao dragi, ja za tobom,
Meni mlado srce gori, mene teška muka mori.
Kada spim o tebi sanjam, ja za tobom umrijeh mlada.
Konja vrana ti usjedni, po me dođi,
Sa mnom pođi preko gore tri zelene,
Preko vode tri studene.
Ja ću tebe mlada slijedit, s tobom dan i noć ću dijelit.

Hajdmo dragi ne časimo,
Krenimo u bijeli svijet.

Treća i posljednja skladba u ciklusu je skladba „S dragim u svijet“ pisana u A-duru. Za razliku od prve dvije skladbe u ovoj nema promjene mjera te je mjera 2/2. Tempo izvođenja je Poco mosso volante (malo življe, letući). Karakterno se razlikuje od prve dvije skladbe koje su sporije i dramatičnije za razliku od posljednje koja je poletna.

Skladba zahtjeva dobru artikulaciju teksta, ali tekst ne smije kočiti tempo skladbe te je važno da bude mekan i da se kako ne bi došlo do rascjepkanosti. Zbog opsežnog teksta potrebno je paziti na fraze koje moraju biti povezane i teći. Najzahtjevniji dio skladbe pojavljuje se u posljednjoj strofi gdje dolazi do promjene tempa te dugih i sporih fraza koje se pojavljuju na

prijelaznim tonovima na kojima je važno izjednačiti registar. Dinamički je bogata. Slogovi riječi su raspisani zbog živog tempa i gustoće teksta što pridonosi narodnom karakteru

11. Wolfgang Amadeus Mozart: „Estinto è Idomeneo?... Tutte nel cor vi sento“

11.1. Wolfgang Amadeus Mozart

Wolfgang Amadeus Mozart je rođen 1756. godine u Salzburgu i bio je ″čudo od djeteta″. Mozart potječe iz glazbene obitelji. Njegov otac Leopold Mozart posvetio se glazbenom odgoju starije kćeri Marije Ane i mlađeg sina Wolfganga Amadeusa. Mladi Mozart je pokazivao svoj talent već od najranije dobi, a njegov otac Leopold već 1762. godine bilježi menuete mladog Mozarta. Mozart je velikom brzinom napredovao i u sviranju čembala te ga je otac odveo na putovanja po Europi gdje je mladi Mozart koncertirao i stekao slavu i popularnost. Putovanja su za Mozarta bila od velike važnosti jer su utjecala na njegovo skladanje pa tako u Londonu upoznaje J. Chr. Bacha koji utječe na Mozarta čistoćom svoje melodije te upoznaje Händelove oratorije. Od 1969. do 1973. godine nekoliko puta odlazi u Italiju gdje temeljito upoznaje talijansku operu kojoj se divi čitavog života. Mozart je bio vrlo plodan i raznovrstan skladatelj te je skladao preko 600 djela. Stvarao na svim umjetničkim područjima no najviše ga je privlačila opera. Osim opera, skladao je i oratorije, kantate, zborsku glazbu, manje i veće duhovne forme, simfonije, koncert, komornu glazbu i glazbu za klavir. Posljednja godina Mozartova života donosi njegova zadnja velika djela, a to su Čarobna frula i Requiem. Mozart umire u 36. godini života.

11.2. Analiza arije „Tutte nel cor vi sento“

11.2.1. Opera „Idomeneo, kralj Krete“

Opera „Idomeneo, kralj Krete“ velika je herojska opera u 3 čina koja je praizvedena 1781. godine u Münchenu. Radnja opere odvija se na Kreti nakon završetka Trojanskog rata 1183. godine prije Krista.

Uloge:

Idomeneo, kralj Krete – tenor

Idamante, Idomeneov sin – tenor

Ilia, kći trojanskoga kralja Prijama – sopran

Elettra, princeza Argosa, Agamemnonova kći – sopran

Arbace, Idomeneov povjerenik – tenor

Neptunov visoki svećenik – tenor

Glas Neptunova proročišta – bas

1. čin

Ilia je rastrgana između ljubavi prema Idamanteu te mržnje prema njegovu ocu koji ju je oteo i koji je neprijatelj njene zemlje. Idamante izjavljuje ljubav Iliji i govori joj kako će pusiti trojanske vojnike no Ilia je i dalje zatvorenica i ne izjavljuje svoju ljubav Idamanteu. Kraljev savjetnik Arbace donosi vijest kako je povratna flota zapela u oluji te da se Idomeneo utopio. Princeza Elettra uznemirena je što su zatvorenici pušteni i obuzima je ljubomora zbog Idamanteove ljubavi prema Iliji.

Mornari u oluji mole bogove da im se smiluju. Kako se more smirilo tako dolazi Idomeneo kojeg je spasio bog mora, Neptun, nakon što mu se Idomeneo zavjetovao da će žrtvovati prvog čovjeka na kojeg naiđe. Taj čovjek ispada njegov sin Idamante koji na obali

traži samoću nakon što je saznao za očevu smrt. Idomeneo je užasnut činjenicom da mora ubiti sina. U međuvremenu, Krećani slave Neptuna zbog Idamanteova povratka.

2. čin

Idomeneo traži savjet od Arbacea kako da spasi sina te se dogovore da će ga protjerati s otoka tako što će ga poslati da otprati Elettru u Argos kako bi vratila prijestolje. Ilia govori Idomeneu kako je sretna što je spašen te hvali Idamantea. Idomeneo shvaća da je Ilia zaljubljena u njegova sina te da će svo troje biti žrtve bogova. Elettra je sretna što će je Idamante otpratiti do Argosa.

Elettra i Idamante se pripremaju za polazak te Idomeneo otpušta svoga sina kojemu je zbog toga slomljeno srce. Prije nego što isplove, dolazi oluja i pojavljuje se morsko čudovište. Idomeneo priznaje da je on izazvao gnjev bogova, ali ne želi žrtvovati nevinu žrtvu. Ljudi bježe od čudovišta.

3. čin

Idamante dolazi reći da će se boriti sa čudovištem te mu Ilia napokon priznaje ljubav. Idomeneo i Elettra ih pronalaze zajedno. Idomeneo zapovijeda Idamanteu da napusti Kretu, ali ne otkriva svoje razloge što Idamante na posljetku i pristaje učiniti.

Veliki svećenik Neptuna opisuje razaranja i smrt koju izaziva čudovište te zahtjeva od Idomenea da imenuje osobu koju mora žrtvovati kako bi se Neptun umirio. Idomeneo govori kako je žrtva Idamante. Idomeneo i svećenici se pripremaju za žrtvu kada dolazi vijest da je Idamante ubio čudovište te zahtjeva da se žrtva nastavi po cijenu mira na Kreti. Dok se Idomeneo sprema žrtvovati sina, začuje se Neptun koji govori da će bogovi biti zadovoljni ako Idomeneo prepusti prijestolje Idamanteu i Iliji. Svi se raduju, osim Elettre koja je užasnuta tom činjenicom. Idomeneo pristaje odreći se prijestolja, a narod slavi.

11.2.2. Analiza arije

Estinto è Idomeneo? …Tutto a' miei danni,	Je li Idomene umro?…Sve na moju štetu
Tutto congiura il ciel. Può a suo talento	Sve se uroti nebom. Može li svojim
Idamante disporre	talentom Idamante raspolagati
D'un impero, e dei cor, e a me non resta	Carstvom, i srcem, a meni ne ostaje ni
Ombra di speme? A mio dispetto, ahi lassa!	tračak nade? Unatoč meni, labavo!
Vedrò, vedrà la Grecia a suo gran scorno	Vidjet ću, vidjeti će Grci,
Una schiava Troiana di quel soglio,	Trojanski robovi dijelit će prijestolja
E del talamo a parte… In vano Elettra	razdvojenog talamusa … Uzalud Elektra
Ami l'ingrato … e soffre	voliš nezahvalne… i pati
Una Figlia d'un re, ch'ha re vassalli,	kraljeva kći koja ima vazalne kraljeve
Ch'una vil schiava aspiri al grande acquisto?…	da podli rob teži velikoj kupnji?...
Oh sdegno! oh smanie! oh duol!… più non resisto.	O prezir! O Žudnja! O tuga!.. ne mogu više odoljeti.
Tutte nel cor vi sento	U srcu vas osjećam sve,
Furie del crudo Averno	Furije okrutnog podzemlja,
Lunge a si gran tormento	Daleko od takve muke,
Amor, mercé, pietà.	Ljubav, sažaljenje, milosrđe.
Chi mi rubò quel core,	Neka ona koja je ukrala to
Quel, che tradito ha il mio,	Srce koje je izdalo moje
Provin dal mio furore	Osjeti moj bijes
Vendetta, e crudeltà.	I okrutnu osvetu.

Recitativ i arija javljaju se u prvom činu. Arija je dinamična i dvodijelnog je oblika. Arija je pisana u d-molu u 4/4 mjeri. Tempo arije je Allegro asai (okretno, živo). Elettru obuzima ljubomora i bijes zbog Idamanteove ljubavi prema zatvorenici Iliji. U recitativu i u ariji očituje se dramatičnost. Recitativ je interpretativno zahtjevan jer u njemu Elettra sve više bijesni zbog čega je potrebno prikazati taj unutarnji nemir, a da vokalni instrument ostane miran. Elettrina ludost i promjene raspoloženja očituju se u naglim promjenama tempa. Potrebno je postići nagle promjene raspoloženja koje Elettra iznosi tekstom. Recitativ je priprema za ariju u kojoj Elettra poludi te zaziva podzemlje od bijesa koji u njoj raste.

12. Pietro Mascagni: „Son pochi fiori“

12.1. Pietro Mascagni

Pietro Mascagni bio je talijanski skladatelj i dirigent rođen u Livornu 1863. godine. Glazbu je u početku studirao u Livornu, a potom na Konzervatoriju u Milanu. Studij prekida 1884. godine i pridružuje se putujućoj opernoj družini, a 1885. godine gradskim dirigentom u Ceringoli. Mascagni je 1889. sudjelovao na natječaju za operu jednočinku sa Cavalleriom rusticanom i osvojio prvu nagradu. Ovom operom u kratkom je roku stekao svjetsku slavu te je ona obilježila razdoblje nove opere i pozitivno predstavila glazbeno – scenski verizam no Mascagni se proslavio i na brojnim dirigentskim putovanjima.

„Niz opera, što ih je M. napisao nakon svoga remek-djela, pretvarao se, međutim, u niz razočaranja. Razinu opere Cavalleria rusticana bilo je doista teško još jednom dostići. Približio joj se samo operama Guglielmo Ratdiff, Iris i Isabeau.“ (Muzička enciklopedija 2) Osim opera skladao je i komornu te vokalno orkestralnu glazbu. 1895. godine postaje direktor škole Liceo musicale u Pesaru, a zatim upravitelj Scuola Nazionale di Musica u Rimu. Godine 1929. bio je imenovan glazbenim ravnateljem Scale. 1945. godine umire u Rimu.

12.2. Analiza arije „Son pochi fiori“

12.2.1. Opera L'amico Fritz

L'amico Fritz komična je opera u 3 čina praizvedena 1891. godine u Rimu. Libreto je pisan prema francuskoj knjizi L'ami Fritz, Émile Erckmanna.

Uloge:

Fritz Kobus – tenor

Suzel – sopran

Beppe – mezzo-sopran

Federico – tenor

Hanezò – bas

David – bariton

Caterina – sopran

Radnja:

Radnja se događa u idiličnoj francuskoj pokrajini Elzasu.

1. čin

Fritz sjedi sa prijateljima u blagavonici i slavi rođendan. On je imućan zemljoposjednik star 35 godina. Na gozbi se pojavljuje Suzel, mlada i lijepa kći Fritzova upravitelja koja mu donosi cvijeće. Fritzov prijatelj, rabin David jako vjeruje u brak i smatra da bi se Suzel trebala udati no Fritz kaže da je premlada. Fritz iskazuje vlastitu nezainteresiranost za brak no David se kladi da će se vjenčati u roku od godinu dana.

2. čin

Radnja se odvija u dvorištu. Suzel se priprema za branje trešanja, a Fritz joj prilazi i pomaže te pjevaju o proljeću i cvijeću. Stižu Fritzovi prijatelji te svi zajedno odlaze u šetnju, ali Suzel i David zaostaju te mu ona prizna da voli Fritza.

3. čin

Radnja se događa u sobi. Fritz je sam i cijelo vrijeme razmišlja o Suzel. Ulazi Beppo te pjeva pjesmu kako bi ga oraspoložio no Fritz je zbog pjesme još i gore. Ubrzo dolazi David i govori Fritzu kako će se Suzel vjenčati. Potom dolazi Suzel te si ona i Fritz međusobno izjavljuju ljubav.

12.2.2 Analiza arije

Son pochi fiori, povere viole,	Ovo je malo cvijeća, jadne ljubičice,
Son l'alito d'aprile	Dašak su travnja
Dal profumo gentile;	Nježna mirisa;
Ed è per voi	I one su za Vas
che le ho rapite al sole...	Što sam ih ukrala suncu…
Se avessero parole,	Da mogu pričati,
le udreste mormorar:	Čuli biste kako mrmljaju;
Noi siamo figlie timide e pudiche di primavera	Mi smo kćeri proljeća, sramežljive i skromne
Siamo le vostre amiche;	Mi smo Vaše prijateljice;
Morremo questa sera,	Umrijet ćemo večeras,
E saremo felici di dire voi,	I rado ćemo Vam reći,
che amate gl'infelici:	Koji vole nesretne:
Il ciel vi possa dar	Nebo Vam može dati
Tutto quel bene che si può sperar.	Sve ono dobro čemu se nadate.
Ed il mio cor aggiunge	A moje srce dodaje
una parola modesta, ma sincera:	Riječ skromnu, ali iskrenu:
Eterna primavera	Vječno proljeće
La vostra vita sia,	Neka ti bude život,
ch'altri consola...	Da se drugi tješe..
Deh, vogliate gradir	Hajde, molim te prihvati
Quanto vi posso offrir!	Koliko ti mogu ponuditi!

Arija je trodijelnog oblika. Prvi dio pisan je u tempu *Andante* (umjereno), u 2/4 mjeri i u Es-duru. U drugom dijelu tempo izvođenja je *Andante sostenutno* (umjereno, suzdržano), u 3/4 mjeri i G-duru. Treći dio pisan je u istom tempu, mjeri i tonalitetu kao i prvi dio. Jedina razlika javlja se u posljednjoj frazi „Deh vogliate gradir quanto vi posso offrir“ koja je u 3/4 mjeri i tempu *Largamente* (široko).

U ariji dolazi do promjena mjera, fraze su široke i pjevne te dolazi do stalnih agogičkih promjena što doprinosi složenosti izvođenja ove arije. Zbog širokih fraza i skokova koji se javljaju između registara arija je tehnički zahtjevna jer zapjevi moraju biti mekani i podržani. Prvi dio pisan je u obliku recitativa i u njemu Suzel pomoću cvijeća želi izraziti svoje osjećaje. U drugom dijelu cvijeće govori ljubavnicima da su im prijatelji te dolazi do promjene mjere. Također dolazi do postupne gradacije koja kulminira na „Tutto quel bene“. U trećem dijelu se javlja gradacija koja kulminira stihom „Deh vogliate gradir quanto vi posso offrir“ koji je ujedno i vrhunac cijele skladbe, a u prijevodu znači „Hajde, molim te prihvati koliko ti mogu ponuditi!“ gdje Suzel Fritzu izjavljuje i nudi svoju ljubav.

13. Zaključak

Ovaj završni rad donosi presjek biografija skladatelje i analize djela različitih stilova i jezika. Vrlo je važno upoznati se sa skladbama upravo na ovaj način kako bi interpretacija djela bila što autentičnija određenom stilu te bi se trebalo težiti tome da se prenese poruka skladatelja. Program je stilski vrlo raznolik što za pjevača može biti veliki izazov stoga je potrebna dobra kondicija i usredotočenost na izvođenje svake skladbe ponaosob. Potrebno je težiti tome da se svaki sadržaj što vjernije prenese na slušatelja te da u njemu probudi emocije što je na kraju dana i svrha glazbe.

14. Literatura

Andreis, J. (1951) Povijest glazbe 1. Zagreb: Školska knjiga

Andreis, J. (1942.) Povijest glazbe. Zagreb: Matica Hrvatska

Kovačević, Krešimir. 1984. Leksikon Jugoslavenske Muzike (drugo izdanje). Zagreb:

Jugoslavenski leksikografski savez „Miroslav Krleža“.

Kovačević, K. (1973) Muzička enciklopedija. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod

Todorović, N. (2015) Solo pesme Milana Prebande, Niš: Muzičko izdavaštvo Ivanković

Žmegač, V. (2009) Majstori europske glazbe od baroka do sredine 20. stoljeća. Zagreb:

Matica hrvatska

Brahms, Johannes. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 23. 5. 2021.

http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=9206

Glinka, Mihail Ivanovič. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 21.5. 2021.

https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=22308

Händel, Georg Friedrich. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 25. 5. 2021.

http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=24302

Hatze, Josip. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 1. 6. 2021.

http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=24573

Moscow P. I. Tchaikovsky Conservatory

https://www.mosconsv.ru/museum/english/verstovsky.html (Pristup 27. 5. 2021.)

Rahmanjinov, Sergej Vasiljevič. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 29. 5. 2021.

http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=51621

The metropolitan opera

https://www.metopera.org/user-information/synopses-archive/idomeneo (Pristup 30. 5. 2021.)

Wikipedia

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Triumph_of_Time_and_Truth (Pristup 28. 5. 2021.)

Wikipedia

https://en.wikipedia.org/wiki/Zigeunerlieder_(Brahms) (Pristup 26. 5. 2021)

Wikipedia

https://en.wikipedia.org/wiki/L%27amico_Fritz (Pristup 29. 5. 2021)